

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
anului comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GILBARITIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

ADMINISTRAȚIA
B-dul RE... Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul a... și Societății lei 90
Anunțuri și recla...

Nr. 15 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Miercuri 24 Februarie 1943

Descifrarea viitorului

de Dr. N. Căliman

Trăim vremuri în care nimeni nu se poate încumeta să facă profeții. Evenimente se succed după evenimente într'un ritm amețitor. Întâmplări urmează după întâmplări fără nicio logică. Nicio socoteală nu se poate face de azi pentru mâine.

În acest vârtej de foc și suferință al evenimentelor, cei care privesc fix la întâmplările care se succed vertiginos zi de zi o pățesc în tocmă ca acela care de pe un pod privește nemșcat valurile spumegânde și furioase ale unui râu. Ei își pierd echilibrul. Văd numai negru în fața ochilor. Nu mai aud nu mai văd. Amețesc, își pierd cunoștința.

Acești nenorociți bolnavi, amețiți de întâmplările zilelor noastre, nu mai aud pasul trecutului, bătut puternic pe pământul românesc, nu mai văd prezentul cu puterea și sufletul acestui popor. Dar pasul trecutului sună mereu în urechile celor care știu auzi și știu asculta. El spune că poporul nostru a trecut prin vremuri și mai vitrege și mai aspre, decât sunt vremurile prin care trecem noi astăzi. Puterea și rezistența poporului român a fost însă mai puternică și mai tare, decât asprimea vremurilor.

Iar prezentul spune celor care au ochi să vadă și suflet să simtă, că acest popor, orișicum ar fi de aspre vremurile, orișicât de grele împrejurările, orișicum ar putea părea unora altcum, niciodată n'a fost mai puternic, decât este astăzi. Puternic prin vitejia armelor, de care s'a putut convinge o lume întreagă. Dar mai puternic prin unitatea întregului popor român de azi. Slăbiciunea altor vremuri era că lipsea unitatea întregii nații românești. Azi această nație, dela copilul de școală până la bătrânul din alte vremuri, este unită într'un singur gând, într'o singură simțire. Această unitate este adevărata tărie a noastră de azi. Tărie pe care nimeni, nici chiar asprimea vremurilor de azi nu o va putea învinge. Știm ce vrem, știm ce dorim. Toată nația dorește și vrea același lucru: unirea tuturor Românilor.

Așa fiind, pentru ce să ne speriem de asprimea vremurilor de azi? Nu este iertat să se lase nimeni amețit de ritmul întâmplărilor schimbăcioase.

Pot pieri numai popoarele care nu știu ce vreau. Noi știm ce vrem. Știm să vrem. Întregul popor are un singur ideal, o singură vrere. Nu vrea să facă nimănui nicio nedreptate. Nu vrea să răpească nimănui niciun drept. Își cere dreptul său, și-și vrea dreptatea sa. Iar dreptatea sa este și dreptatea lui Dumnezeu.

Descifrarea viitorului? Pentru noi nu e grea. Poporul român cu puterea și tăria lui de azi va învinge și greutățile iadului. Va trăi, fiindcă vrea să trăiască. Iar unitatea de azi va face, ca dreptatea lui să se împlinească.

Națiune muncitoare

de Gh. Dragoș

prof. la Academia Comercială

În înțeles economic munca este cel mai important dintre factorii de producție, iar în înțeles moral ea constituie elementul care apropie pe om de Creatorul lumii.

Atât individul singuratic, cât și neamul din care face parte își pot justifica dreptul la existență numai prin munca depusă și prin rezultatele acesteia.

Dacă ar fi să categorisim oamenii și popoarele în aleși sau în mai puțin aleși, atunci Națiunea română ar trebui să figureze printre cele mai alese națiuni ale pământului.

Dacă un talent extraordinar ar închina cel mai înaripat imn muncii, atunci cele mai frumoase versuri din acel imn ar trebui să fie dedicate Neamului românesc.

De ce?... Fiindcă acest neam de când și-a înfipt rădăcinile pe plaiurile carpatice a muncit, fără a manifesta vreodată tendințe parazitare de exploatarea muncii altora. Omenia i-a fost soră bună și sfătuitoare.

Dacă, din întâmplare, s'au găsit sau s'ar găsi și în rândurile noastre vreun individ sau grup de indivizi cu apucături parazitare, de bună seamă că originea acelora, mai apropiată sau mai îndepărtată, este străină.

Totuși, cine nu ne cunoaște, sau se face că nu ne cunoaște istoria, se poate întreba pe drept cuvânt: Dacă ați muncit atât de mult, unde este rezultatul muncii voastre de două milenii?

Răspunsul izvorăște tumultuos din lumina adevărului istoric: Rodul muncii noastre s'a irosit în decursul necurmatelor războaie ce le-am purtat împotriva hoardelor năvălitoare, spre a ne asigura nouă existență ca neam, iar altor popoare fihna și puțința de progres și bunăstare; fructul muncii noastre ne-a mai fost smuls de străinii coalizați împotriva noastră pentru a ne exploata fie pe baza unor privilegii nedrepte izvorite din regimul feudal, fie datorită altor privilegii tot atât de neomenoase, născocite de regimul breslelor și corporațiilor, sau de cel al trusturilor și cartelurilor.

Și pentru primul caz și pentru cel de al doilea, nu obrazul nostru trebuie să roșească, ci al acelora care au beneficiat de risipirea energiei românești; mai trebuie să roșească de rușine și obrazul istoriei, fiindcă a fost vitregă cu Națiunea română.

Am fost săraci de bunuri materiale, dar am fost bogați în co-

— Continuare în pag. 4 —

Flăcăii noștri

de I. Bozdog

Incrâncenatele lupte ce s'au dat atâtea luni în jurul și interiorul Stalin-gradului au încetat, dar ecoul lor persistă în inimile noastre. Rezistența eroică a apărătorilor și hotărârea dădică din clipele supremei lor încordări ne duce mereu cu gândul la acest mare rug ce l-au înălțat vitezele armate germane și române peste veacuri ca exemple de dărnicie pe altarul civilizației lumii și al binelui Patriei.

Între diviziile ce s'au sacrificat se găsea și o divizie ardeleană a cărei componență era aproape exclusivă din mândri brazi mureșeni, din vajnici nășăudeni, din aprigi și vioi târnăveni, din molcomi și potoliți câmpeni și din dârji și încăpăținați moți.

I-am văzut înăbușind orașul de sediu al diviziei, — Tg. Mureșul — în primăvara anului 1939, când s'au revărsat în valuri nesfârșite tineri și bătrâni la ordinul de chemare al Patriei. Erau nerăbdători și răbufneau prin toate unghiurile cazărnilor cerând arme și ordin de plecare. Nu puteau și nu voiau să înțeleagă că nu sunt chemați de cât anumite contingente și că ceilalți vor trebui să plece acasă, să-și aștepte rândul.

Ei erau hotărâți să-și apere hotarele sfinte și zile întregi au înfruntat și vântul și ploile subțiri și reci de primăvară așteptând mereu în jurul zidurilor Cercului de Recrutare, doar-doar va sosi și pentru ei ordinul să-și facă datoria. Au plecat cu sfială în inimă și se interesau mereu când le va veni rândul.

I-am văzut apoi triști și abătuți la sfârșitul verii lui 1940, când își trăgeau arma după ei ca o unealtă netrebnică ce nu le-a fost de folos și o depozitau din ordin mai înalt.

Am întreat atunci pe Nichita Păscu de ce este atât de îndurerat, și, cu o înjurătură strecurată printre

— Continuare în pagina 4-a —

„GAZETEI TRANSILVANIEI”

Balada „Mignon” la Români

de Ion Gherghel

II

În foiletonul precedent) am schițat șapte încercări de tălmăcirii românești ale acestei balade. Zic încercări și subliniez acest cuvânt, fiindcă nici unuia din traducătorii noștri nu i-a reușit să ne vrăjească întregul farmec din original. Dacă cu privire la alte

1) Vezi: Gazeta Transilvaniei nr. 10 din 6 Febr. a. c.

poezii germane avem probe aproape ireproșabile în arta traducerii, balada „Mignon” își așteaptă încă pe tălmăcitorul român iscusit, răbdător și înzestrat cu nerv poetic, care să ne încante cu prestațiunea sa literară. Căci deși abia în veacul nostru ajunge să apară în literatura română această răspândită baladă, traducătorii amintiiți nu isbutesc să ne scoată în relief nuanțele caracteristice ale acestei poezii. Astfel „Im dunkeln Laub”, bunăoară,

nu-i redat de niciunul. Urmărind cu atenție încercările românești, având la îndemână sau în memorie și textul german, ne vom convinge că abia o parte din epitate — unice prin plasticitatea imaginilor ce le crează — ajung să se reoglindescă din textul traducerilor românești. Exemplificarea ar duce prea departe. Ne mărginim aici, să atragem atenția amatorilor asupra acestui fapt semnificativ.

Această critică obiectivă — ce are în vedere atingerea celui mai înalt nivel în arta traducerii — nu caută nicidecum să micșoreze meritele parțiale ale traducerilor românești, — descoperite până în prezent, — ale acestei celebre balade.

Cât de geloși erau înșiși traducătorii noștri o dovedește faptul că unii schimbă complet versurile tipărite în revistele literare, când își revizuesc traducerile cu scopul de a le retipări în volum. Astfel e cazul traducătorului Ion Sân Giorgiu, care ne dădu, în antologia „Lirica lui Goethe”, — (nu

PREDICI ÎN PUSTIU

Foc de pale

Când expansiunea Turcilor în Asia mică, Bosphor și Europa opri legăturile comerciale cu Indiile prin Dardanele, se punea problema unei alte legături cu Indiile și la curtea regală a Portugaliei se și înființă o societate de geografie cu scopul de a găsi un nou drum spre răsărit. La 1481 veni în Portugalia și genovezul Cristofor Columb. Ce crimă contra culturii a produs acea bombă, care acum de curând a distrus în Genova școala, unde a învățat să citească și să scrie Columb. El știa dela matematicianul florentin Pade Toscanelli, că pământul e rotund și în deplină conștiință, că prin calitățile sale de corăbier îndrăzneț este predestinat de Dumnezeu să descopere noul drum spre Indiile apusene, bătând la porțile regale ale Regelui Ioan al Portugaliei. Propunerea lui Columb fu dată spre studiu consilierilor regali științifici, dar planul lui fu găsit o nebunie, iar autorul ei un exaltat. Descurajat Columb plecă în Spania și într-o friguroasă zi de toamnă bătând la porțile mănăstirii spaniole „La Robida” un cerșetor, după aparență; un prinț al răbdării, un mesager divin, după suflet. Starețul mănăstirii Juan Perez îl ascultă cu răbdare și văzu flacăra divină în ochii străinului. Îi deveni prietin și fiindcă starețul era și confesorul reginei Izabela a Spaniei îi mijloci o primire la Curtea Spaniolă. Nici aci însă înțelegerea pentru planul Columb nu era prea mare, deși mirajul unor mari bogății nevisate îl atrăgea pe toți, mai ales, că plutea în aer ideea marilor Cruciade cu care pământul sfânt al Mântuitorului să fie desrobii din mâinile păgânilor. Dacă pământul ar fi rotund, și dacă plecând spre Vest tot ar trebui să ajungi la răsărit în Indii, ar trebui să existe regiuni, se răspundea lui Columb, unde oamenii ar trebui să meargă cu picioarele în sus, iară pomii să fie cu rădăcinile în sus. Tot așa când Stephenson prezentă planul locomotivei sale, comisia savanților medici opinie, și asta pe la 1840, că creierul omenesc nu ar putea suporta o viteză așa de neînchipuit de 40 km pe oră. Că chiar dacă Columb, ar putea înainta, la equator s'ar topi orice vas, că la niciun caz nu s'ar putea reîntoarce, căci pe suprafața sferică, dacă este sferic pământul cel mult te-ai putea coborî, dar nu te-ai putea urca. Și încă *juncta* regală spaniolă, care dădu aceste aprecieri, era formată din cei mai culți oameni ai timpului.

Columb nu se dădu bătut. Veni în Portugalia și apoi în Spania la 1481 și acum era anul 1492. Regina Izabela tocmai terminase victorioasă războiul contra Sarazinilor și înduplecă și pe Rege să iscălească contractul cu Columb la 17 April 1482 în orașul Santa din Grenada. Dar încă n'avea echipaj pentru cele 3 corăbii ale sale, căci nimeni nu avea curajul să-și dea vieța pe

Poezia lui Andrei Mureșianu

Considerațiuni preliminare

de Olimpiu Bolfoș

— Urmare. —

Poezia cu teme morale apare din întâiu an al activității sale literare și dăinuiește neîntrerupt până târziu în perioada de declin. Dela cântecul ușor, în care apar reflexe parțiale ale unei conștiințe morale, ea evoluează spre forma cuprinzătoare a meditației filosofice. Motivele aici nu mai sunt imprumutate, și chiar dacă s'ar întâmpla ca vreunul să fie, el se înlănțuie firesc pentru a întregi o lucrare poetică remarcabilă și prin întindere și masivitate.

În *Vinovatul* avem cainta omului care a greșit și care cere pedeapsă pentru vina sa, ca să poată scăpa de chinurile „monstruoase” ale conștiinței sale. În *O muștrare* poetul e nedumerit de prezența răului în lume și adresează Providenței întrebări stăruitoare care sunt tot atâtea muștrări pentru această toleranță. De relevat este sfârșitul poeziei, unde poetul declară că simțirea nu-l lasă să se răzbune pentru răul pe care i l-a făcut semenul potrivnic.

Prezența unui dușman personal nu este întâmplătoare, căci ea se manifestă și în alte poezii. În *Un rămas bun la Brașov*, ideea despărțirii de un loc familiar este secundară; în planul întâi apare tot conștiința morală, preocuparea de atitudinea morală în viață.

Soare, lună, cerești stele,
Pe voi vă chem mărturii,
Spuneți greșalele mele, —
Șters să fiu dintre cei vii,
De-am făcut vreo strâmbătate
La dușman, prietin sau frate.

Cu o întrebare asemănătoare se îndreaptă apoi spre faptele de pe pământ, ca la urmă să-și exprime teama că în caz de moarte „dușmanii” nici loc de îngropare nu i-ar da.

În aceeași poezie prinde mai înțai contur pesimismul poetului, acea atitudine depresivă care pare congenitală și pe care o alimentează atât vicisitudinile proprii sale vieți cât și

mâna unui nebun. Numai după ce regele dădu un edict să ierte de pedepse pe orice pușcăriaș, care ar însoți pe Columb, își putu găsi 120 oameni. Aleargă la mănăstirea „La Polida” să mai petreacă o noapte în vorbă cu Mântuitorul divin și la 3 August 1492 din portul *Palos de Moguer* dădu porunca, de plecare tot în numele Mântuitorului, căci eliberarea țării sfinte era ținta finală. La 6 Sept. trecu pe lângă insulele Canare și la 11 Oct. 1492 zări pământul, nu al Indiilor, ci al Americii de azi.

Cunoști tu casa? mândru-o sprîjinesc
Colanțe mari, saloanele sclîpesc,
Și stai statui de marmoră 'ntrebând:
Ce ți-au făcut, copil sârman și blând?
Tu o cunoști?

Spre eu! spre ea
Să plec cu tine, paza mea, aș vrea.

Cunoști cel munte cu poteca 'n nori?
Catărul s'ar 'n ceață adeseori;
Din peșteri surl balaurii pândesc,
Se surpă stânci, torente surd mugesc.

Spre el! spre el
Ni-i calea! tată, vină 'n cetinel.

* * *

Nu numai în formă de traducere, ci și ca imitație a pătruns motivul baladei „Mignon” în literatura românească.

În primii ani ai apariției revistei *Convorbiri Literare*, o vedem pe scriitoarea Matilda Cugler-Poni apro-

— dupăcum vom vedea — soarta poporului său.

Sus la deal, ori jos la vale,
În zadar privesc oftând,
Către bine nu văz cale,

așa începe poezia, iar *Așa mi-a fost ursita* este în întregime o lamentație pentru cruzimea sorții, care amăgește lumea, iar lui nu i-a făcut parte de fericire.

Dar unde mă voi plânge, pe cine-oiu
[pune vina?]

Așa mi-a fost ursita, din veci s'a hotărît:
Să văz mărul de aur, dar să nu-l
[prinț cu mâna,
Să fiu eu mărturie la cel ce-i fericit.

Ideea morții revine și sfârșitul poeziei are o notă gingașă. Impăcat cu moartea, poetul are o singură dorință de exprimat: soarta să cruțe pe iubita lui, ca ea să-i poată cerceta mormântul și cu lacrima amintirii să adape trandafirul de pe mormânt. Poetul era în vârstă de 25 de ani.

Temă morală are *O panoramă în vis*, cu viziunea judecății de apoi pe care o vestește Biblia, și teme morale au primele două *Răsunete*.

Întăiu *Răsunet*, publicat în 1841, a fost inspirat, pe cât se pare, de o întâmplare reală. Faptul ar merita să fie verificat, noi luăm de bună mărturia poetului consemnată în următorul motto: „De va muri, unde-l vor îngropa? La noi nu, că e de altă lege.” Prilej pentru Andrei Mureșianu, mereu atent la latura morală a conduitei umane, să constate încă odată amestecul de bine și rău din om cu precumpănirea răului și apoi să blasteme cu aprigă violență acea ființă monstruoasă care refuză semenului său un loc de mormânt, dacă acesta are o religie deosebită de a sa.

— Va urma —

11 ani de zile să bată pe la ușile tuturor ca cerșetor pentru o idee măreață nu i-a fost prea mult lui Columb și nici să suporte epitetul de nebun și exaltat! Ne dăm seama noi ce foc de paie suntem, cei mai mulți, când la prima greutate ivită în cale lăsăm să cadă ideea, care poate ne-ar fi scos și pe noi din această mediocritate înăbușitoare?

Dr. M. Suciu-Sibianu

INSTANTANEE

Presimțul morții

Auzi adeseori vorbindu-se de cazuri în care unii oameni își prezic moartea c'o precizie care te uimește. Nu vorbesc de cei care își cum-pără sicriul încă din tinerețe și-l păstrează'n pod cu toate acareturile necesare unei îngropăciuni.

Un interesant caz de autoprofeție a morții am văzut eu odată la clinica din Cluj. Era în anul 1919 sau 1920 când băntuța cu furie gripa spaniolă. Sufeream și eu de această boală și zăceam în unul din saloanele clinicii alături de-o fată tânără, o studentă, — dacă nu mă înșel chimistă, de loc din Brăila. Avea și ea gripă. Într'o zi îi spune sorei de caritate că peste două zile, la amiază, exact la ora 12 va muri. Nu aiura, era cu mîntea limpede când vorbea. Și nici boala nu-i era chiar așa gravă. Noi i-am dat toate asigurările că se înșeală dar ea a repetat din nou și cu cea mai mare certitudine că va muri atunci.

În ziua numită, sora care o îngrijea și de care prinsese ea mare simpatie, avea să iasă în oraș pentru niște treburi. Bolnava o rugă insistent să nu plece căci voia s'o aibă alături în clipa morții. Se uită la orologi, era ora 10. „Mai am două ceasuri” a spus. Și vorbea foarte liniștită. Sora îi făgădui să rămână, dar având mare nevoie să iasă, lăsă pe alta în locul ei la patul bolnavei. Peste un ceas și jumătate se întoarse găfâind. Pacienta ei zăcea acum în agonie, iar când începură să sune într'un glas clopotele la biserică, exact la ora 12 din zi, închise ochii pentru totdeauna.

Un ziar francez pomenește de alt caz de autoprofeție a morții: Un bătrân cu numele d'Encausse, om de 76 de ani și-a prezis, cu zece zile înainte, ora morții: „Voi muri la 31 Octomvrie, exact ora 12 din noapte. Nu voi îndura. Moartea mea va fi dulce ca somnul”.

Dela credința aceasta moșneagul nu s'a lăsat abătut de nimeni. Și era perfect sănătos. În dimineața zilei de 31 Octomvrie își simte trupul fără putere și se așează în pat. Medicul chemat constată un început de aprindere la unul din plămâni. Temperatura se urcă brusc. Când se înnoptă d'Encausse își făcu testamentul. La ora 11 și jum. întrebă pe nevasta lui câte ceasuri sunt? Intenționat aceasta îi spuse că e ora 2 și jum. dar el o contrazise în tonul cel mai convins: „Nu, nu! încă miezul nopții. La ora 12 voi muri”. La ora aceasta se întoarse spre perete și avu aparența c'a adormit. Soția lui îngrozită, se aplecă asupra-i. În momentul acesta el ridică mâna și arătă asupra orologiului care tocmai bătea 12. Mâna îi căzu apoi moale pe așternut. Murise.

Ecat. Pitiș

numai cu privire la această poezie, ci și cu privire la altele) — versuri, ba uneori chiar strofe întregi, complet modificate. Dacă, uneori, aceste schimbări s'au dovedit mai puțin inspirate, în orice caz intenția talmăcitorilor a izvorit din râvna de a se apropia cât mai mult de original.

Relativ cea mai apropiată de forma și fondul baladei „Mignon” este încercarea lui Iorgu G. Toma, tipărită la 1908 în revista *Junimea Literară*. Făcând abstracție de unele inadvertențe de sens, acorduri gramaticale greșite și eliziuni cam forțate, putem măcar să întrezărim din versurile, cu destulă îngrijire șlefuite ale acestui harnic talmăcitor, frumusețea originalului. Iată traducerea lui I. G. T.:

Cunoști tu țara 'n care înfloresc
Lămâi, și portocale dogoresc,
Sub ceriu-azur zefiru-adie lin,
Și crește mirta, falnicul dafin?
Spre ea! spre ea
Să plec cu tine, dragul meu, aș vrea.

piindu-se, sfioasă, de altarul liricului Goethe, care începe să fie venerat de o ceată de versificatori, grupați în jurul revistei *Junimiștilor*.

Din poezia „Știi tu țara” a M. C.-P. se poate descifra predilecția scriitoarei noastre pentru poezii germane. Răzîmându-se, de data aceasta, mai mult pe balada „Mignon”, Matilda Cugler își brodează adaptarea, păstrând fondul și abandonând forma:

Știi tu țara cea frumoasă
Unde spre-un cer senin
Se înalță jilmele
Jalnic și duios suspin,

Și prin văile 'nflorite
Trec în taină murmurând
Dulci isoare răcoroase?

Dar mai ales motivul chemării:

Acolo vino cu mine,
Brațul meu te-a sprîjini
Și pe drum a mea iubire
De tot răul te-a feri.

Acolo vino cu mine
Și 'ntr'o viață de amor
Vom uita trecutul jalnic!

Spre sfârșitul veacului trecut apără, în *Literatorul* un fel de pamflet versificat de Al. Macedonski, utilizând drept motto versul inițial al baladei „Mignon”, și inversând motivul prin zugrăvirea în culori cât se poate mai negre a stărilor dela noi. Trufașului poet al „Noptilor” nu-i mai era nimic pe placul său, după ce steaua lui Eminescu îi eclipsase închipuita-i strălucire,

Aflăm apoi, în pragul veacului nostru, pe la 1901, în *Noua Revistă*

Colțul meu

Epilogul „anunțului”

de A. P. Bănuț

Ieri am primit dela nepoatele mele din București această scrisoare recomandată:

Stimate și iubite unchiule,

După ce-ai citit îndrăzneța scrisoare a d-soarei Cleopatra Bujorescu, îți vei fi zis că numai una din noi trel a putut-o „informa” asupra vârstei și amănuntelor vieții dumitale particulare, — cele din urmă, chestiuni absolut intime, ce nu priveau cătuși de puțin opinia publică.

Noi nu citim „Gazeta”, deci nu știam nimic! Sesizate însă imediat de verișoara noastră Clara, a cărei mamă și iubită vară a Matale, precum știi, e de 30 de ani o statornică cititoare a folii lui Barițiu și a Mureșenilor, — ne-am întrunit tustrele la Clara acasă într'un consiliu familiar prezidat de Tușa Victoria și, după interminabile și vehemente discuții, am ajuns în sfârșit la următoarele concluzii:

1. Vom afla neamănat cine-i distinsa intelectuală Cleopatra Bujorescu,
2. Vom trage-o la răspundere pentru calomnie și

3. Îți vom lămuri Matale cazul, sub toate aspectele sale.

Iată, că-ți putem trimite azi, dragă unchiule, rezultatul cercetărilor noastre:

Ad. 1) Neștiind că există o stradă a „Sapientei”, am căutat-o și după destule peripeții am găsit în sfârșit pe la Bellu, un fel de fundătură, fără să aibă însă un număr 11 bis și nici vreo domnișoară sau doamnă Bujorescu pe toată lungimea ei.

Cartea de adrese a Bucureștilor ignoră și ea pe Cleopatra asta... modernă.

Am consultat și piesa teatrală „Bujoreștii” a regretatului Caton Theodorian. Presupunând însă că vreo „Bujorească”, ce-a servit odinioară ca tipică răposatului dramaturg, ar mai trăi în Capitală, această femeie ar trebui să aibă cel puțin 75—80 de ani, încât cu siguranță n'ar mai interesa-o nici chiar veritabilele anunțuri de căsătorie din „Universul”, necum anunțul „Idealist” și cu totul antimercantil, din „Gazeta” brașoveană.

Ad. 2) În lipsă de subiect, punctul acesta cade dela sine.

Ad. 3) Neexistând în tot Bucureștii o Cleopatră Bujorescu în carne și oase, e sigur că niciuna din nepoatele Matale n'a putut-o „informa”. Suntem prin urmare absolut nevinovate și ne rugăm să fim scoase dintr'o cauză, ce ne-a intrigat atâta vreme!

Română o încercare de adaptare, din care se reoglindește un amestec bizar de motive poetice, contopindu-se într'ansa ciclul întreg al perlelor lirice din romanul Wilhelm Meister. Autorul e M. Cons. Jorda. Această imitație păstrează titlul baladei, iar versul inițial rămâne și el semnificativ: *Știi tu, știi tu, copilă dulce...* (Firește, nu valoarea poetică ne face să semnalăm acest produs literar, ci legătura lui cu poezia lirică a lui Goethe).

Ca încheiere mai amintim o încercare a unui fost elev la liceul militar „Mihai Viteazul” din Tg. Mureș. Într'o revistă școlară: *Șoimii*, elevul M. Giurgea își publicase — la 1926 — „Dorul prizonierului” mărturisind că a „luat genul după Goethe din *Mignon*”.

Adaptarea elevului Giurgea este cam naivă și cu sfârșit melodramatic. Dată fiind vârsta imitatorului acest

Bănuim însă că „Scrisoarea Cleopatrei” trebuie să fie o farsă a vreunui băețandru necopt și lipsit de educație, care te-o fi cunoscând pe Matale și citind întâmplător No. 97 al „Gazetei”, și-a permis necălita operă epistolară, ce ne-a revoltat pe căteși trele.

Primește, iubite unchiule, respectul și dragostea nepoatelor Dumnitale care-ți sărută mâna și-ți trimit sincere felicitări de sănătate!

s. Clara s. Doina s. Florica

Azi am trimis bravelor fete următorul răspuns:

Scumpele mele nepoate,

Vă știam în perfectă regulă cu cei șapte ani de-acasă. Cunosce ireproșabila voastră conduită morală și socială și apreciez, în special, frumoasele voastre diplome, câștigate prin muncă încordată și sistematică. De aceea eram absolut sigur, că n'ați uitat nici respectul datorat vârstei mele și că nici bunul simț, ce trebuie să caracterizeze pe-o autentică titrată universitară, nu v'a părăsit niciodată!

Nouăzeci și nouă la sută din dozezi pledau, firește pentru o... farsă. Dar umilul rest de unu la sută m'a determinat să-i răspund, totuși, presupusei domnișoare, botezată adhoc: Cleopatra.

A nu răspunde unei intelectuale mi s'a părut totdeauna o necuviință, aproape o insultă. Și voi știți, cu toatele, că în tot cursul vieții mele am respectat cu sfîntenie versul lui Victor Hugo: „N'insultez jamais une femme!”

În definitiv, dacă „domnișoara Cleopatra” si-a bătut nițel joc de bătrânețele mele, în schimb m'am răsbunat și eu — am lămurit-o buștean, așa că-l poate căuta pe Cvadragenar până la a doua venire!

Vă îmbrățișează și vă sărută cu dragoste unchiul vostru:

Paul

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

fapt nu trebuie să ne mire. Pentru problema literară ce o urmărim chiar și această încercare precoce își păstrează semnificația și importanța sa.

Suntem îndreptățiți să afirmăm deci că și în jurul baladei „Mignon” — deși nu în egală măsură ca în jurul baladei „Pescarul” — s'a produs la Români o interesantă mișcare literară. Și nu ne îndoim că acest proces literar va continua, căci culmea ce se vede în zare a rămas, până astăzi, neatinsă.

NOI nu avem subvenții dela nimeni.

105 ani de luptă românească are „GAZETA TRANSILVANIEI”

IOAN POP RETEGANUL
și
IOAN MICU MOLDOVAN

— Urmare —

Acum vreo două săptămâni am primit din Ungaria o lungă scrisoare așternută cu slove groase, rare, pe hârtie de format mare dela Reteganul, pe care nu-l cunoșteam. El citise „Sămănătorul” și-i plăcuse. Ca pe unul ce căpătase astfel încredințarea că sunt un om de omenie și un om cum se cade „il prinsese un dor de a-mi scrie câteva șire”. Imi arăta ce vieață duce: „acu-s uitat aici la poalele Ciceului, mai mocoșesc cât pot, dar nu cât aș vrea și cât m'ar trage inima: necazurile de multe feluri s'au ridicat pe umerii mei slabi, de mă mai cotropesc. Dar bun e Domnul, cât pot nu mă dau răului”. Iar ca să-mi facă o bucurie el imi făgăduia să mă ducă la Ciceu, sus la cetate, la Ștefan-Vodă, la dreptatea cea veche de demult, spre care se uita el în fiecare dimineață: „dacă la vara viitoare ai fi bun să mă cauți, nu atât pentru mine, cât mai mult pentru ruinele și împrejurimile Ciceului”. Aceasta firește dacă el va mai fi acolo, sub cetate, căci: „în mâna zeilor din Olimp e soarta muritorilor”.

I-am trimis „Pomenirea lui Ștefan cel Mare” ca unuia dintre aceia pentru care fusese scrisă, apoi exemplarul meu din „Sămănătorul” pe care-l ceruse (până atunci îl citise numai când mergea la târg). Mi-a trimes o legendă pentru revistă și mi-a mulțumit de două ori, în cel din urmă răvaș dela 19 Martie trecut, el amintea iarăși drumul la Ciceu: „De abia aștept să vină vara, doar voi avea norocul să te văd aci, să mergem la Ciceu”.

Și nu i s'a făcut pe voie. La Ciceu nu vom merge niciodată dar, dacă este ceva după vieață, tot îl voi vedea cândva, acolo unde el a crezut că pleacă, spre a aduce stăpânului din Ciceu vestea durerii neprecumate a poporului său nenorocit”.

Între prietenii literare pe care le-a cultivat Ioan Pop Reteganul cu atâția dintre cărturarii din Ardeal din vremea lui, cea mai strânsă a fost legată cu profesorul dela Blaj I. M. Moldovan, un alt îndrăgostit de folclorul românesc. Dascălul blăjan a strâns el însuși ani de-a rândul poezii populare, pe care mai târziu le-a publicat I. Urban Jarnik și A. Barseanu, — opriți fiind din partea celui care a adunat și le-a predat această comoară a neamului, să-i pomenească măcar numele — apoi, poezii, snoave, ghicitori și altele. Pe lângă poeziile publicate în colecția de mai sus, la Biblioteca Centrală din Blaj se mai păstrează un dosar, cu însemnări și versuri, scrise chiar de mâna lui I. M. Moldovan, așa cum le-a auzit și le-a putut culege în drumurile lui prin Ardeal. Iată câteva din ele:

La mândruța în grădină
Prins-a dorul rădăcină.
Eu mă duc să-l dau acasă
Rădăcina nu mă lasă,
Eu mă duc să-l bag în sân
Șapte rădăcini îl țin.

Ce mi mie de-un drăguț?
Ca pădurii de-un lemnuț.
Unu-i taie, zece-i lasă
Și totu-i pădurea deasă.
Mie, de-un drăguț nu-mi pasă.

Pasăre galbenă-n cioc
Rău mi-ai cântat de noroc,
De ți-ar săca ciocul tău
Cum mi-ai cântat tu de rău,
Că toată viața mea
Mi-ai cântat să fie rea.
Prăpădi-te-ar Dumnezeu
Când vei cloci 'n cuibul tău.
Când vei vrea puii să-i scoți
Să ții mănca uliul toți.
Că nu ți-a fost ție greață
A-mi cânta mie de iață,
Dulcețea a mi-o pierde,
N'ai mai sbura 'n creangă verde.

Și cu al tău cântat
M'ai făcut jelnic bărbat.
Știre-ai unde locuești
Să văd ce pasăre ești.
Cu arcul te-aș săgeta
Și la vultur te-ași țipa.
Știu că nu ești porumbiță
Nici mierlă nici pepeliță
Nici cucu nici pupăza
Că n'ai bună cânteca.
De te-ar bate Dumnezeu
Cum mi-ai cântat tu de rău
Pe 'ngă apa de 'ndelete
Tu să sbori friptă de sete.
Tare nu te-ași blestema
Fără să-ți pice falca,
Nici să mori nici să trăiești,
Fără să te chinuești,
Cu alt modru să nu mori,
Făr' prinsă de vânători,
Prin aripi să fi 'npușcată,
Și în grea cursă băgată
Până seamă nu-ți vei da
De ce mi-ai cântat așa.

Frunză verde ruptă 'n cinci
Plinu-i codru de voinici
La tot fagu câte cinci.
Și la fagu cel mai mare
Zace badea de lingoare.
Zaci tu badeo ori te scoală,
O tu-mi dai și mie boală
Să bolesc și eu cu tine,
Să nu zici că-i dela mine.
Că sunt sătulă acuma
De a tot muta perina
Și la cap și la picioare
Și la umbră și la soare.
Eu atunci mândră m'oi scula
Când tu mie mi-i aduce
Apă rece din Dunăre
Sloi de ghiată din țărmure
Mure negre din pădure.
Mure negre-s ochii tăi
Sloi de ghiată inima
Apa rece ți-e gura.

De-ar fi badea 'nalt ca bradul
Tot nu îi ca celalalt.
De-ar fi dela brad în sus
Nu-i ca cel care s'a dus.

De când badea mi s'o dus
Negura 'n curte s'a pus
Și 'n curte și 'n grădiniță
Și la mini la inimuță.

Săracă inima mea
Iar începe-a mă durea,
Nu mă doare de durere
Mă doare de vorbe rele.

De-am avut de n'am avut
Am făcut cum am putut.
De-oi avea de n-oi avea
Voi face cum voi putea.

Bate Doamne pe ăla
Car'o făcut drumu lat
De s'o dus badea din sat
Și de știre nu mi-o dat,
Că și eu m'ași fi gătat
Și cu el ași fi plecat
Barem până la Bălgrad.
Dela Bălgrad în jos,
Du-te bade sănătos
Ca și-un trandafir frumos.
Rămâi mândro sănătoasă
Ca și-o viorea frumoasă.

Insura-m'ași insura
Urită nu mi-ași lua,
Nici frumoasă nu-mi prea place
Că prea mulți șogori imi face.

— Va urma. —

Noile impozite fiscale

de Ion Opris

Războiul creează împrejurări schimbate pentru totalitatea domeniilor de activitate, atât în țările angajate în conflict, cât și în statele rămase neutre.

Cauzele sunt multiple și cunoscute.

Economia financiară este fără îndoială domeniul cel mai mult influențat de împrejurările actuale. Din 1939 încoace statul nostru a fost obligat să facă față unor cheltuieli extraordinare prilejuite de:

— mobilizarea armatei începută în Martie 1939,

— nevoile mereu sporite ale armatei,

— înarmarea și fortificațiile, — *eva uile* din Basarabia, Bucovina de Nord, Cadrilater și Ardealul de Nord.

— întreținerea unui număr considerabil de refugiați.

— cutremurul din Noembrie 1940, ducerea războiului început la 22 Iunie 1941,

— crearea și întreținerea de spitale și lagăre de prizonieri,

— urcarea salariilor funcționarilor publici, consecința a scumpirii traiului,

— scăderea valutei, — transformarea industriei de pace în industrie de război.

Tot astfel micșorarea teritoriului din 1940 a însemnat pentru statul nostru un spor considerabil de cheltuieli. În mod normal sporul de cheltuieli este înregistrat prin mărirea teritoriului. La noi, acest principiu a fost invers, întrucât s'au pierdut teritorii bogate de o parte, iar de altă parte în teritoriul rămas a sporit densitatea populației cu numărul mare al refugiaților.

Acestor cheltuieli extraordinare statul le-a făcut și le face față prin încasarea extra dinare. Aceste venituri provin din:

- a) împrumutul reintregit din 1941
- b) sporul impozitelor de tot felul și
- c) emisiunile de hârtie monedă, — o emisiune de valoare stocului metalurgic.

Cel mai comod și mai recomandat mijloc, pentru statul lipsit de tezaur public și înțins de domenii financiare, de a-și procura veniturile extraordinare, este fără îndoială perceperea de contribuții excepționale dela toți cetățenii țării. Deci, a asta înseamnă, întâiu, sporirea impozitelor existente, iar al doilea introducere de noi impozite.

Economia financiară recomandă în aplicarea impozitelor câteva principii de natură juridică, economică și administrativă.

Înșirăm câteva din aceste principii:

1) Egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor. Deci toți cetățenii trebuie să participe la sarcinile susținerii statului.

2) Generalitatea aplicării impozitelor. Aceasta înseamnă că sunt impuse persoanele fizice și juridice, posesoare de patrimonii.

3) Uniformitatea aplicării impozitelor. Aceasta constă în sacrificiul egal pe care-l fac toți cetățenii prin plata impozitelor, raportate direct și proporțional la materia impozabilă.

4) Capitalul productiv să nu fie lovit, pentru a nu se sdruncina baza financiară a impunerii.

5) Justiția financiară reclamă conservarea patrimoniului și veniturilor lor, pentru ca prin productivitatea continuă Statul să-și poată recupera drepturile sale.

6) Principiul economic susține sporirea continuă de patrimonii și venituri.

7) Principiul politic prevede poziția săracilor și a bogaților față de îndatoririle fiscale. E lesne de înțeles că cel din urmă trebuie să contribuie proporțional mai mult, întrucât impunerea lovește numai acea parte din avere sau venituri care le-ar putea prinosi. Pe când săracii chiar dacă se folosesc în mai mare măsură de serviciile publice,

o impunere grea ar fi dăunătoare întrucât le-ar micșora cantitatea de bunuri ce le sunt absolut necesare pentru satisfacerea necesităților elementare, *traiul strict* și modest. Deci cota de impunere e bine să crească paralel cu sporul materiei impozabile.

Așadar principiile de impunere înșirate mai sus privec alegerea materiei impozabile, efectele impozitelor asupra producției, distribuției, consumului bogățiilor, raportul dintre clasele sociale și distribuirea sarcinilor contribuative între instituțiuni, persoane și pătri sociale.

Materii impozabile pot fi:

- patrimoniul,
- produsul acestui patrimoniu și
- venitul.

Am redat, sumar, principiile mai înșirate de impunere așa cum sunt cuprinse în știința financiară.

La noi, anul acesta se fac impunerii noi, în locul reportării impunerilor vechi, pe bază de declarațiuni. Măsura este luată pentru motivul, că volumul afacerilor a crescut enorm datorită sporirii continue a prețurilor la toate categoriile de mărfuri. Decl. crescând reabilitatea materiei impozabile e cât se poate de drept și echitabil ca și impunerile să sporească. În plus statul se găsește în războiu cu sarcini sporite, c'ora, în interesul apărării naționale trebuie să le facă față în mod hotărât și urgent.

Considerând importanța împrejurărilor actuale se așteaptă din partea contribuabililor declarații sincere și înțelegere voluntară pentru sacrificiul solicitat. Impotriva contraveniențelor care vor încerca să ascundă beneficiile reale sau vor căuta să se sustragă dela plata acestor contribuții pe calea evaziunii fiscale totale sau parțiale, acolo unde se constată reaua credință, se anunță luarea celor mai aspre măsuri.

Numai să fie pedepsiți cei vinovați!

La baza noilor impunerii fiscale, pe lângă principiile înșirate mai sus, anul acesta va trebui să se țină neapărat seamă de anumite situațiuni speciale în care se găsesc mulți contribuabili. Este vorba aici de elemente etnice care au pătruns în anii din urmă, în număr considerabil, în economia națională, comerț, industrie, meserii, și care, nu vor cunoaște la perfecție normele de reglementare a raporturilor între contribuabili și fisc, din care cauză pot face greșeli n intenționate cu ocazia declarării veniturilor. Aici trebuie să intervină cumințenia și înțelegerea organelor fiscale de impunere. După ce vor constata greșelile neintenționate și lipsa relei credințe din partea contribuabililor,

în loc să aplice numai decât sancțiunile respective, să-i îndrume pe calea cea bună. Acolo unde se constată în mod neîndoielnic o totală rea credință să se aplice contribuabililor cele mai drastice sancțiuni.

Intre contribuabili și fisc trebuie să existe o colaborare armonioasă pentru ca noile impunerii să dea roadele așteptate.

O impunere excesivă a elementelor etnice proaspăt intrate în viața practică comercială și industrială duce în mod sigur la prăbușirea începutului de românizare efectivă a diverselor sectoare economice, ceea ce nu ar satisfăce nici interesul fiscal al statului și nici nu ar folosi de loc cauzei naționale.

Organele fiscalului trebuie să fie pătrunse de însemnătatea covârșitoare ce o au elementele etnice încadrate în viața economică a țării, și să stabilească impunerii reale, juste și echitabile.

Dela contribuabili se așteaptă o deplină înțelegere a situației excepționale actuale și dacă impunerile ce se fac nu vor avea caracter de despoliere, nu ne îndoim că fiscalul va înregistra o colaborare armonioasă cu contribuabilii săi.

Aceeași înțelegere, bună credință și părăsire de anumite obiceiuri ilegale și chiar imorale, măcar în vremurile actuale, se așteaptă și din partea organelor fiscale însărcinate cu efectuarea noilor impunerii.

În interesul statului elementele etnice din viața comercială și industrială nu trebuie nimicite prin impunerii excesive cu caracter de despoliere. Dimpotrivă, românizarea vieții economice are nevoie încă, la noi, chiar de sprijinul autorității publice.

Dacă acest sprijin nu poate fi efectiv, deocamdată, în măsură dorită, să se înțeleagă cel puțin nevoia existenței unui comerț și a unei industrii proprii care să servească interesele noastre naționale.

Am putea spune, că la baza noilor impunerii fiscale trebuie să stea și acest nou principiu al înțelegerii realității de acum, situație specială, de către organele fiscale.

Respectarea acestui principiu al înțelegerii, poate fi recomandat de autoritatea supremă financiară, fără ca interesul fiscal al statului să fie prescurtat în dreptul lui real, și duce în mod sigur la consolidarea economiei naționale și la colaborarea dorită între contribuabili și fiscalitate.

Așteptăm să o vedem cât mai de grabă împlinită, în interesul general.

Națiune muncitoare

de Gh. Dragoș

prof. la Academia Comercială

Continuare din pag. 1-a

mori sufletești și mintale. De aceea n'am cerșit niciodată cu mâna întinsă pela răspântii de lume, sau de veacuri.

Ne-am purtat sărăcia materială cu demnitate, având convingerea că, bogăția materială este efemeră, dar cea morală și intelectuală înfruntă milenii. Eram siguri că, odată și odată totuși va țâșni din comorile sufletului și minții noastre flacăra binelui și a dreptății.

Noi n'am falsificat niciodată istoria altora. Ne-am croit-o însă pe a noastră cu mândrie, vrednicie și eroism.

Când ne-am simțit câteodată prea vlăguiti de nesațul altora și prea biciuți în răbdarea noastră prea oțelită, am scuturat viguroșii noștri umeri daciici, fulgerând cu pumnii înțeleștați nedreptatea, de s'au cutremurat așezări ce se credeau nepieritoare și s'au luminat veacurile. *Bobalna* este primul semnal al răzvrătirii noastre împotriva nedreptăților, iar anii 1784, 1821, 1848, 1916, 1918 sunt stâlpii de granit pe care s'a clădit și se înalță majestos viitorul nostru.

Astăzi, când în balanța sacrificiilor și a muncii europene contribuția noastră apasă greu de tot, noi Românii suntem îndreptățiți și obligați să năzuim cu toată hotărârea conștiinței noastre în spre culmea idealului stăpânirii întregului pământ strămoșesc și al cullegerii tuturor roadelor muncii naționale, fără drămuiri străine.

Am crescut în religia muncii, trăim și ne perpetuăm în ea. De aceea, în fața oricărei judecăți noi ne prezentăm cu fruntea ridicată în spre înălțimea tronului Marelui Creator, care a sădit în noi scântea muncii și creației.

Munca, creația este cea mai puternică și sfântă justificare a ființei, a existenței noastre și a dreptății naționale ce o așteptăm, ce trebuie să vină și ce va veni.

Fiindcă am fost, suntem și vom fi deapaură o națiune muncitoare și de omenie.

Flăcării noastre

de I. Bozdog

— Continuare din pag. 1-a —

dinți, mi-a arătat cu dispreț arma ce nu i-a fost de niciun folos.

La întrebarea mea dacă ar prinde-o din nou: în ochii s'a ivit o pară cerească și mi-a răspuns: *să dea Dumnezeu, să fie mâne!*

Și împotriva tuturor presupunerilor divizia n'a rămas descompletată nici după ce și-a schimbat provizoriu sediul. Zi de zi au sosit proprietarii armelor și mai ales după 22 Iunie 1941, numărul efectivului s'a completat cu cei ce puteau să aștepte acasă, căci ordinul de chemare nu le mai putea merge.

Îi aducea însă inima lor în care gâlgăia sânge românesc și care aveau de aranjat socoteli cu cei ce i-au umilit ca neam și cu care n'au putut să se măsoare ca oșteni.

Câte măicuțe ale acestor viteji între viteji nu-și înăbușe astăzi suspinurile și nu-și caută alinarea în fumul de tămâie al altarelor dela care numele fiilor lor scumpi sunt pomenite în rugăciuni domoale.

Ei au plecat de bună voie, iar măicuțele lor i-au însoțit în toila nopții și înconjurate de primejdii, ajutându-le să-și treacă schimburile și puținele haine de care aveau nevoie înainte de plecarea la datorie.

Au avut o grea și istorică socoteală de făcut cu cei ce le-au dărîmat hotarele și au încurajat și pe alții să facă la fel.

De aceea în hotărârea luată, în răbdarea și dărzenia cu care au executat-o la Stalingrad, pe Volga, pe Don și în Caucaz, ei au izbit și în dușmanul din față, dar au lovit cu aceeași sete și în toate piedecile ce mai stau neamului în cale.

Ei s'au proslăvit prin faptele lor nu pentru lăcomia de pământ străin, ci pentru ca neamul să aibă iscălită cu sângele lor cea mai valoroasă poartă a vredniciei sale pentru a-și cere și dobândi dreptatea.

Mamelor, care i-ați ajutat să-și facă datoria, nu-i plângeți, ci-i așteptați. Vor sosi odată, prin camarazii lor!

De pretutindeni

Fete „fierari“

În Protectorat se poate observa în ultimul timp o mare afluență de tineri ce se îndreaptă spre învățarea diferitelor meserii.

Astfel în cuprinsul Camerei de Comerț din Olmütz, 700 de tineri între care 300 de fete, și-au dat examenul de calificare. Ceea ce este demn de menționat este faptul că interesul fetelor pentru meserii este foarte mare, meseriile alese de ele fiind foarte variate. Astfel unele au îmbrățișat meseria de clasornicar, altele pe cea de fierar și încă multe asemănătoare, meserii de care până în prezent se ocupau doar bărbații.

Badea Cârțan

(Amintiri)

Pe badea Cârțan l-am cunoscut personal. Era un om înalt, figură impresionantă de adevărat urmaș al strămoșilor romani, cu chip asemănător celor de pe columna lui Traian, lângă care badea se odihniise odinioară, după cum ne istorisea. Era o fire de Român cu simț și demnitate care, se socotea semeț stăpân al plaiurilor dintre Tisa și Dunăre până la mare. Umbla ici colo, atunci când găsea vreme ca să părăsească câțva timp mioarele lui scumpe și venea dincoace de Carpați cu straiul pe umăr, alb ca colilia și cu sacul pe spate ca să strângă cărți dela frați și să le ducă tot la frații de dincolo, strecurându-se pe potecile cele mai ascunse și grele de munți, ca să nu fie simțit și văzut de finanții străini. Ba uneori era în primejdie de a fi mâncat de lighioanele sălbatice, încât de multe ori pierdea și sacul cu cărți, după care ofta din plin. Era Român adevărat în felul lui, în simplitatea lui de cioban și ajută neamul cu ce putea. Avea dorința să ajute pe frații săi ardeleni cu cât mai multe tipărituri de cărți românești ca să se poată lumina și scăpa odată de sub jugul străin, unindu-se cu frații de același sânge. Când vorbea, o vorbă a lui te ungea la suflet, vorba-i curat românească era vorba vechilor cazanli, spusă cu tălc de te minunai de atâta măiestrie în vorbire și jelanie, cum descria toate durerile și asupririle blestemăților de grofi. Infățșarea lui, vorba, chipul și portul neaș românesc, ne inspira admirație.

Nu era în solda nimănui, ci din instinct național și dar dumnezeesc, sub forma strănerii de cărți dela frați și date tot la frați, era mânat de o voință de fier acest mare fiu al neamului românesc care servea unirea neamului mai mult decât un cărturar sau apostol izolat într'un ungher al țării. Badea Cârțan cu infățșarea lui simplă, dar mare la suflet, era apostolul națiunii pretutindeni, pe unde colinda țara în lung și în lat.

Cu cartea și cu vorba ducea și arunca sămânța de rodire a unirii neamului.

L-am cunoscut pe badea Cârțan prin anul 1906, când eram elev la Seminarul din București și i-am dat și eu din puținele mele cărți: La Gura Sobei, un Nou Testament și Amintirile Căprului Gheorghită de Sadoveanu.

Cât ai clipi din ochi le-a apucat cu mâna-i vânjoasă și le-a vârât în sac, în timp ce alți colegi se strânseseră în juru-i roată și stăteau gata să-i dăruiască și ei câte o carte.

Nu-l pot uita, și-mi amintesc că, atunci când ne cerea cărți, ne zicea stăruitor: „Dați cărți, Domnișorule, că plânge Ardealul, dați-le să citească, ca să le contenească lacrimile”.

Badea Cârțan, prin răspândirea multelor cărți a devenit eroul neamului care, și dela el a învățat să-și formuleze o credință și o dârzenie cu care și-a urmărit și-și urmărește și azi idealul național. El rămâne o piatră unghulară și merită admirația tuturor, mai ales că e născut în leagănul suferințelor noastre de veacuri.

Badea Cârțan este imbold pentru toți, ca să iubim cartea curat românească și răsfoind-o cu nesaț să ne luminăm ca ziua albă. Badea Cârțan este imbold pentru cărturari ca să scoată cărțile din rafturile bibliotecilor și să le pună în mâna poporului, ca biblioteca oricărei instituții să fie cu adevărat o bibliotecă vie. Badea Cârțan este imbold ca toți, chiar și vlădicii, să răspândească în popor vechile cărți de literatură bisericească, dacă se poate chiar cu mâna lor, așa cum odinioară făcea Mitropolitul Grigorie, împărțind Floarea Darurilor, Mântuirea păcătoșilor, Viața Fericitilor, Oginda inimii omului; Mitropolitul Varlaam împărțitorul de Cazanii și Dosoftei Versificatorul Psaltirei citită cu nesaț de suflarea creștinească de pe vremuri.

Icoana chipului lui blând și nevinovat, cu vorba-i dulce ca mierea mi-appear mereu înainte încât aducerea-aminte de badea Cârțan îmi stoarce lacrimi mai ales azi când Ardealul lui plânge și mai mult!

Cristescu-Gârlești

APEL

către toate persoanele care au activat în Reuniunea de Muzică din Sibiu între anii 1881-1899; acele care au făcut parte din Reuniunea de Muzică din Brașov între anii 1900-1916; foștii elevi ai Seminarului Andreian din Sibiu, ai gimnaziului ortodox român din Brașov; cât și membrii corului din închisoarea de stat din Cluj, sub direcția artistică a fericitului

GHEORGHE DIMA

Subsemnații, Ana Voileanu-Nicoară, profesoară la Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Cluj la Timișoara, și Dr. Virgil Ciobanu medic la Karlsbad, am hotărât compunerea și publicarea cât mai neîntârziată a unei vaste biografii a neuitatului compozitor, dirijor de cor, profesor, eminent român și mare om, care a fost Gheorghe Dima, primul director al Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, și unul din stâlpii culturii românești ai Ardealului de ieri.

Dorim ca această lucrare să fie vrednică de eroul ei, o voim cât mai documentată, cât mai exactă.

Pentru atingerea acestei ținte avem nevoie absolută de colaborarea generoasă a tuturor acelor

persoane care au avut fericirea să fie inițiate în tainele muzicii de strălucitul muzician care a fost Gheorghe Dima.

Foștii coriști și elevi care au cântat sub direcția lui Dima la Sibiu și Brașov, și mai ales membrii aceluși emoționant cor care răsună în curtea zăbrelită a închisorii din Cluj au păstrat cu siguranță în amintirea lor recunoștințe câte ceva despre compozitorul, dirijorul, profesorul și omul Dima. În saltare de mese, și albumuri vechi, fotografii, programe, și mai cu seamă scrisori de ale lui Gheorghe Dima, păstrate cu pietate, constituiesc izvoare de informație inestimabile, prin unicitatea și autenticitatea lor.

Li rugăm cu insistență pe toți, doamne și domni din pleiada strălucită de odinioară să ne pună la dispoziție amintirile domniilor lor, pentru ca din mozaicul tuturor detaliilor, îngemănate și combinate cu pasionată trudă, să se închege cât mai desăvârșit chipul marelui muzician ardelean, viu și cald cum a fost în viață: creator și dascăl, slujindu-și neamul fără șovăire de-a-lungul unei vieți care a cunoscut atât splendoarea marilor triumfuri cât și mucenicia intemnițării pentru slava patriei.

Doamnelor și domnilor din corul lui Dima, puneți pe hârtie amintirile D-Voastră și trimiteți-

ACCESORII DE CAUCIUC PENTRU AUTOMOBILE

- Curele de ventilator
- Pere pt. trompetă
- Petice de lipit la rece
- Soluție de cauciuc
- Tub de cauciuc pentru pompă
- Amplastre pentru anvelope, etc.

Continental
MARCA DE CALITATE

REPREZENTANȚA GENERALĂ PENTRU ROMÂNIA
Leonida & Co S.A.
BUCUREȘTI - BUL. TACHE IONESCU, 30-32

Din lumea largă

Șuba purtată de Napoleon în campania din Rusia

Șuba pe care împăratul Napoleon a purtat-o în anii 1812-13 în campania din Rusia a fost până acum în posesia unei familii din Traunstein. Napoleon o dăruise unui soldat bavarez din această familie. Actualul posesor al ei, plutonierul major Karl Ulrich, a donat-o muzeului din Traunstein. Șuba este căptușită cu blană de leu. Este interesant cum a ajuns în stăpânirea familiei bavareze: printre cei 30.000 bavarezi care au făcut sub Napoleon campania din Rusia se găseau și mulți soldați din Chiengau. Numai puțini s-au mai întors, și printre ei fratele bunicului plutonierului major, anume Josef Heber. Acesta ajunsese datorită vitejiei sale în garda lui Napoleon. La retragerea din Rusia Cazacii au atacat casieria de campanie a trupeii și dintre cei care au apărut Heber a rămas singurul supraviețuitor. Napoleon i-a fost recunoscător și i-a dăruit șuba, fiindcă el a venit în Germania îmbrăcat ca țaran.

ni-le. Vă chiamă la datorie, ca și odinioară la repetițiile de cor

GHEORGHE DIMA!

Rugăm să adresați scrisorile D-Voastră cu date cât mai abundente și detalii cât mai exacte la adresa: Ana Voileanu-Nicoară, Timișoara II. Str. Pestalozzi No. 2.

Rugăm cu insistență și celelalte ziare să reproducă acest apel.

Judecătoria rurală Șercaia

Nr. G. 2501/1942

Publicație de licitație

În ziua de 13 Martie ora 3 p. m. se vor vinde în comuna Șinca nouă, una dormeză mare, un fotoliu șeslong, două bufeturi: unul mare, altul mic cu sticlă, un dulap pentru haine, un covor mare patrat, una trăsură cu osii de fier, una sanie și un trior, evaluate la 37.500 lei, sechestrate la cererea următorului Dr. Serafim Oana, din Șercaia, pentru încasarea sumei de 6085 lei capital și accesorii.

Se vor vinde și sub prețul de strigare.

Șercaia, la 20 Februarie 1943.

Delegat Judecătoresc,
ss. Romul Crăciun.

Se caută spre imediată angajare vânzător în fierărie neconcentrabili

A se adresa la ziar

Funcționar priceput și des- toinic, nemobilizabil, licențiat al Academiei Comerciale, având la bază li- ceul Comercială caută Fabrica de Hârtie „LETEA” Zărnești jud. Brașov pentru un post de viitor.
Ofertă și copii de pe acte la Direcțiunea Fabricii.

Tipografia „Astra” Brașov caută

Legători români

a se adresa la Biroul Tipografiei Brașov Strada Lungă No. 1

Informațiuni

Deschiderea școlii țărănești din Cristian

Duminecă, după sfânta slujbă, în sala Casei Culturale, în fața întregii comune s'a deschis școala țărănească pentru femeii din Cristian.

Ceremonia religioasă a săvârșit-o pr. Micu.

Harnicul director al școlii d-l Gh. Pavel a înscris un număr impresionant de cursiste, iar concursul intelectualilor din comună este neprecupețit.

D-l președinte Dr. N. Căltman a arătat scopul frumos ce se urmărește prin aceste școli, apoi le-a asigurat conferențiarilor necesari dela Brașov care vor ținea cursuri regulate sub conducerea d-lui ing. Măzgăreanu.

Cercul cultural „Astra” Brașovul-vechiu

După cum prevăzusem, conferințele cercului „Astra” Brașov-vechiu au luat o frumoasă desvoltare, așa că localul propriu s'a dovedit neîncăpător, încât în ziua de 21 Februarie s'a ținut în localul școlii primare Nr. 3.

A vorbit d-na Valeria Căltman despre „Frământările naționale ale Ardealului”, ascultată cu viu interes și călduros aplaudată.

După conferință s'a executat un program artistic bine reușit de către elevii școlii primare.

Conferințele Extensiunii Academice

Sâmbătă, 27 Februarie 1943, orele 5 d. a în sala festivă a liceului A. Șaguna va avea loc conferința d-lui prof. Const. Lacea, desvoltând subiectul: „Un capitol de lingvistică spațială”. Intrarea liberă.

Universitatea liberă muncitorească

În ziua de 21 Februarie și-a ținut în sala „Astra”, în fața unui numeros public d-l protopop Aurel Nistor, a vorbit despre „Morală Creștină”, după care a rulat filme instructive din viața muncitorească.

† **Raveca prof. Dr. I. Minea**

S'a stins în plină tinerețe văduva profesorului universitar Dr. I. Minea, refugiata din Cluj. Calvarul refugiului i-a răpit întâi soțul, iar acum pe dânsa.

O coincidență fatală face ca deodată cu ea să fi murit la Iași și frațele adoptivului ei soț, prof. univ. Dr. Ilie Minea, dela facultatea de litere.

Frații Minea, care au cinstit și ridicat prestigiul științei românești au fost Seceleni. — Odihnească în pace.

Ajutoarele Crucii Roșii

Soc. Naț. de Cruce Roșie filiala Brașov în grija ce are pentru ajutorarea răniților din Spitalul militar Regina Maria cu anexele sale — a) și b) — și a răniților aflați la Spitalul civil G. Mărzescu, a împărțit în zilele de 14-17 și 18 Februarie 1943 următoarele alimente:

392 bucăți prăjituri și cozonac cu nucă.

857 bucăți mere.
180 bucăți iconițe.
3240 bucăți țigări, regale, plugari, naționale.

La această donație a contribuit și D-na Dr. V. Sulică din Brașov cu suma de lei 5000 în loc de parastas de 1 an dela moartea neuitatului ei soț Dr. A. Sulică.

Cronica Războiului

Frontul diplomatic

„Popor ridică-te, furtună deslănțue-te”

Manifestația care a reținut atenția lumii întregi a fost cea provocată de discursul d-lui dr. Goebbels, ținut în sala palatului sporturilor din Berlin. Pentru conducătorii poporului german manifestația a prilejuit un examen a mentalității și voinței germane întărită de încrederea deplină în victoria finală; pentru lumea cealaltă hotărârea poporului german constituie un indemn spre urcușul greu al războiului.

În partea întâia a discursului său d-l dr. Goebbels s'a ocupat de situația din răsărit, provocată nu numai de deslănțuirea forțelor uriașe ale Uniunii Sovietice, dar și de scopurile ce le urmăresc conducătorii sovietici din războiul actual. Referindu-se la lupta dela Stalingrad ministrul Reichului o consideră ca punct culminant al crizei și citează mesagiul transmis prin radio de eroii dela Stalingrad însoțindu-l de următoarele declarații: „Un popor care are puterea de a primi și de a depăși o asemenea nenorocire și de a trage din ea noi forțe, este de neînvingător”.

În momentul de față, trecem în răsărit printr-o grea încercare militară. Atacul stepei împotriva bătrânului nostru continent a fost deslănțuit iarna aceasta cu o furie ce depășește orice închipuire omenească și istorică. Armata germană și cea a aliaților ei constituie singurul stăvilitor. Este de neînțeles că, date fiind manevrele ample de camuflare și bluff ale regimului bolșevic, nu am evaluat exact potențialul militar al Uniunii Sovietice. Abia acum ni se prezintă el în întreaga și sălbateca lui amploare. Ne aflăm în fața unei amenințări împotriva Reichului și a continentului ce depășește cu mult toate pericolele pe care le-a cunoscut până acum Occidentul. Tot ce am clădit și am produs până acum părăsește în fața sarcinii uriașe ce revine acum direct armatei germane și indirect poporului german.

Mă voiu adresa întâi opiniei publice mondiale și proclam în fața ei cele trei teze ale noastre de luptă împotriva pericolului bolșevic din răsărit.

Prima este următoarea: *dacă armata germană nu ar fi în măsură să frângă pericolul ce amenință dinspre răsărit, Reichul și în cel mai scurt timp întreaga Europă ar cădea pradă bolșevismului.*

Teza două: *armata germană și poporul german împreună cu aliații lor dispun singuri de forța de a proceda la salvarea fundamentală a Europei în fața acestei amenințări.*

Teza treia: *orice întârziere înseamnă un pericol. Trebuie acționat rapid și fundamental, altfel va fi prea târziu.*

Analizând pe rând fiecare din aceste teze, care au o legătură strânsă între ele, ministru propagandei germane trage concluzia care impune chemarea și coordonarea tuturor forțelor disponibile pentru susținerea războiului de apărare, pentru stăvilirea primejdiei ce amenință atât civilizația, cât și independența și existența statelor și națiunilor europene.

Întotdeauna bolșevismul a proclamat fâșiș țelul său de a revoluționa nu numai Europa, dar lumea întreagă și de a le arunca în haosul bolșevic. În vederea acestui scop au luptat practic și ideologic cei dela Kremlin încă de la crearea Uniunii Sovietice și bolșevice. Ţelul bolșevismului este revoluția mondială a Evreilor. Ei urmăresc să producă haos în Reich și în întreaga Europă, pentru ca pe disperarea popoarelor, ce ar urma, să-și ridice tirania lor internațională bolșevică și capitalistă camuflată. Bolșevismul urmărește o politică și un războiu de agresiune având drept scop hotărât bolșevizarea tuturor țărilor și a tuturor popoarelor.

Cu privire la teza a doua vorbitorul a declarat: Statele europene, inclusiv Anglia, pretind că sunt destul de puternice pentru a se putea opune la timp și cu efectul voit bolșevizării continentului european. Afirmățiile copilărești. Dacă forța militară cea mai puternică din lume s'ar dovedi nepotincioasă să înlăture amenințarea bolșevică, unde s'ar găsi oare forțele necesare pentru a o înlătura? Într'adevăr, statele europene neutre nu dispun nici de potențialul, nici de mijloacele militare, pentru a nu mai pomeni armătura spirituală a popoarelor lor, spre a opune bolșevismului chiar și cea mai mică rezistență. Dacă ar fi nevoie, ele ar fi copleșite în câteva zile de diviziile motorizate bolșevice conduse de roboți. În capitalele statelor europene mijlocii și mici se speră într'o înarmare spirituală împotriva pericolului bolșevic. Dar bolșevismul răsăritean nu este numai o doctrină teroristă, ci și o practică de acest fel. El urmărește atingerea scopurilor sale exploatare la maximum potențialul său și neținând seamă de fericirea, prosperitatea și pacea popoarelor pe care le-a servit. Ce ar face Anglia și Statele Unite dacă, din nenorocire continentul european ar cădea în mâinile bolșevismului? Se urmărește oare de cei ce vorbesc dela Londra să facă Europa să creadă că o asemenea evoluție s'ar opri la Canalul Mănecei? Bolșevismul dispune de „legiunile sale străine” în toate partidele comuniste, pe pământul tuturor statelor democratice. Niciunul din aceste state nu poate să pretindă că este imun față de un bolșevism ce ar porni din interior. Toate angajamentele teritoriale pe care le-ar lua Uniunea Sovietică nu au pentru noi nicio valoare efectivă. Bolșevismul obișnuiește să-și delimiteze frontierele nu numai din punct de vedere militar, dar și ideologic și în aceasta constă pericolul ce trece dincolo de frontierele popoarelor. Omenirea nu are de ales într'o Europă revenind la vechea ei fărâmițare și aceea ce se va organiza din nou sub conducerea Axei, ci doar într'o Europă aflată sub protecția militară a Axei și o Europă bolșevizată.

Nu îmi fac iluzia că aş putea alarma prin aceste cuvinte opinia publică din țările neutre sau inamice. Nu aceasta este intenția și nici scopul lor. Știu că presa engleză va afirma mâine că am făcut primele sondajii în vederea păcii, dată fiind presiunea ce se exercită pe frontul răsăritean. De așa ceva nu poate fi vorba în niciun fel. În Germania azi nu se gândește nimenea la un asemenea compromis schiop. Întregul popor nu se gândește decât la un războiu dur.

Examinând ultima teză, d. dr. Goebbels, s'a ocupat de pericolul evreesc socotindu-l ca un pericol direct pentru orice țară.

„Ne este indiferent în ce fel înțeleg să se opună acestui pericol celelalte popoare. Felul în care o facem noi ne privește exclusiv și nu permitem niciun amestec. Evreimea este un fenomen de infecție contagios. Dacă străinătatea potrivnică protestează în mod ipocrit împotriva politicii noastre entievrești și varsă lacrimi de crocodil în fața măsurilor luate de noi faptul acesta nu ne poate împiedeca de a face ceea ce este necesar. În centrul tuturor acestor gânduri se găsește încercarea militară prin care trece Reichul în răsărit. Războiul roboților mecanizați împotriva Germaniei și Europei a atins punctul lui culminant. Această luptă nu poate și nu trebuie să se termine decât prin victorie. Bătălia dela Stalingrad a devenit, în desfășurarea ei tragică, un simbol al acestei rezistențe eroice împotriva răscăleli stepei. De aceea ea a avut pentru poporul german o însem-

de **Mardare Mateescu**

nătate spirituală și sufletească de un efect foarte adânc. Trebuie să redevenim ofensivi în răsărit și pentru aceasta trebuie să mobilizăm forțele necesare ce se mai găsesc încă în mari mase în țară. Ceasul se apropie și el ne cere să nu întârziem. Sacrificiile pe care cetățeanul trebuie să le facă sunt adesea grele, dar și ele sunt neînsemnate față de acelea pe care ar trebui să le facă în cazul când le-ar refuza și ar face să se abată asupra poporului nostru cea mai mare nenorocire națională. Chirurgul nu operează pentru a omori, ci pentru a salva viața pacientului.

În ultima parte a discursului ministrul propagandei Reichului s'a ocupat de unele aserțiuni cum ar fi acelea privitoare la împotrivirea poporului german la războiul total și la neîncrederea în Fuehrer. Întreaga mulțime a protestat cu vehemență și a răspuns cu „da” la toate propunerile privitoare la continuarea războiului până la victoria finală.

Ultimele cuvinte ale oratorului au fost: „Nu avem decât să venim cu hotărârea de a pune tot restul forței noastre în serviciul victoriei. Aceasta este cerința ceasului de față. Și de aceea lozincă noastră este: „Popor, ridică-te, furtună, deslănțuește-te”

Situația pe fronturi

Din cauza desghețului, care domnește în unele sectoare ale frontului de răsărit și din cauza grelelor pierderi suferite în cursul bătăliei de iarnă presiunea inamicului a scăzut pe alocuri. În regiunea Cubanului atacurile inamicului au rămas fără rezultatul scontat. Pe frontul dintre Marea de Azov și a sectorului dela Sud de Orel numeroase atacuri inamice au dat greș. Câteva atacuri date de detașamentele germane în acest sector au obținut succese locale. Forțele aeriene germane au sprijinit cu puternice forțe trupele și au dat lovituri nimicitoare unor obiective inamice, precum și concentrărilor de trupe. În regiunea din spatele inamicului a fost distrusă linia de cale ferată.

La atacurile inamice dela Rjev s'a răspuns prin contraatacuri.

La Sud de lacul Ilmen au fost respinse toate atacurile bolșevice.

În fața Leningradului și în preajma lacului Ladoga inamicul a încetat atacurile. În schimb armata germană a trecut la ofensivă și cu toată rezistența inamică au fost obținute succese locale. În luptele din ultimele zile au fost distruse numeroase care de luptă, iar aviația și artileria antiaeriană a produs serioase pagube.

Pe frontul din Tunisia se știe că forțele americane au fost puse într'o grea situație de armatele de sub comanda mareșalului Romell.

Al doilea front

În cursul unei reanunți ținute la Liverpool, într'o sală arhiplină, cu prilejul aniversării armatei roșii, s'a dat citire unei proclamații — după cum anunță postul de radio englez — a ambasadorului sovietic Maisky în care acesta declară că Uniunea Sovietică nădăjduiește să vadă traduse repede în fapt deciziile luate în conferința dela Casablanca și că Germania va fi atacată dinspre Apus de o armată anglo-americană.

Cei prezenți au cerut deschiderea imediată a celui de al doilea front.

Redactor responsabil
ION BOZDOG